

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Бойка Ивайлова Чернева

на дисертационен труд на Александър Любомиров Цеков

на тема:

„УЧРЕДИТЕЛНАТА ВЛАСТ В БЪЛГАРСКИТЕ И ЕВРОПЕЙСКИТЕ КОНСТИТУЦИОННИ МОДЕЛИ”,

за получаване на образователна и научна степен

„ДОКТОР”

Област на висшето образование 3. Стопански, социални и правни науки,
Професионално направление 3.6. Право (Конституционно право)

София

08.01.2015 г.

Александър Любомиров Цеков е зачислен на редовна докторантура по професионално направление 3.6. Право (Конституционно право) със Заповед № ДО 20-381/10.02.2011 г. на ректора на СУ “Св. Климент Охридски“. Положил е всички докторантски изпити и е отчислен с право на защита със Заповед № ДО 20-381/10.02.2011г.

Докторантът е предоставил за разглеждане от научно жури дисертационен труд на тема *„Учредителната власт в българските и европейските конституционни модели“* за получаването на образователната и научна степен „доктор“. Представен е и автореферат на дисертационния труд.

Александър Цеков е магистър по сравнително публично право от Университет Париж 1 Пантеон Сорбона и магистър по теория и анализ на правото от Университет Париж 10 Нантер 10 & Висше училище за социални науки. Той има диплома по международно право от Университет Париж 1 Панетон Сорбона. Александър Цеков е преминал редица специализации и има професионален опит в областта на конституционното право (Център за конституционни изследвания към Университет Париж 1 Пантеон Сорбона). Владее френски, английски и италиански езици.

Образованието и квалификацията на Александър Цеков е в областта на дисертационно изследване, което се е отразило на качествата на работата и е допринесло за нейните достойнства като оригинален теоретичен труд в областта на конституционноправната наука в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

1. Научна новост и значимост на дисертационния труд.

Дисертационният труд, представен от Александър Цеков, представлява задълбочено научно изследване на учредителната власт и нейното разграничаване от ревизионната власт. Разглежда се теоретичната същност на учредителната власт от гледна точка на конституционното право.

Изводите се основават на анализ на съществуващите теории за учредителната власт, като се отчитат всички аспекти на разглежданата проблематика. От една страна, в центъра на анализа стои позитивноправната конституционна уредба, а от друга страна – авторът поставя въпроси, свързани с идентифицирането на правните системи. Привеждат се аргументи, които имат ценностно-оценъчен характер. По този начин изследването се основава на теоретични основи, като се вземат предвид общоприети теоретични схващания. Отправна точка е Конституцията като ценност за обществото и като израз на суверенна власт, а от друга страна - работата съдържа прецизно тълкуване на позитивноправната уредба, съдържаща се в българската и други европейски конституции. Това прави особено ценни изводите от сравнителноправния подход, който се използва широко от автора.

Докторантът достига до научни приноси в областта на конституционното право, зачитайки и доразвивайки постиженията на съвременната правна наука. Той умело съчетава три гледни точки – позитивистка, ценностна и общественopolитическа. Димелата на правния позитивизъм за разграничението между право и морал се използва от автора при аргументацията за същността на учредителната власт. Почерпени са аргументи и от постиженията на политическата философия – конституцията като елемент от конституирането на държавната власт. Все пак авторът, както самият той подчертава, следва позитивистката методология (стр. 5).

Научната значимост на дисертационното изследване може да бъде определена като принос в теорията на конституционното право. Дисертационният труд представлява ново задълбочено изследване на същността и на конституционноправната уредба на учредителната власт.

Изведени са нейни теоретични (същностни) характеристики с оглед отграничаването ѝ от учредената (ревизионна власт).

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд.

Обемът на представения дисертационен труд е 211 страници, от които 199 страници основен текст, използвана литература – 7 страници (библиографска справка – 188 заглавия, от които 155 са публикувани от чужди автори). В структурно отношение научното изследване се състои от въведение, четири глави, разделени от своя страна на параграфи и заключение.

Съдържанието на дисертационния труд е добре балансирано и последователно изложено. Авторът успешно използва различни начини и видове тълкуване на правната уредба, за да обоснове основните си тези в областта на конституционноправната наука. С лекота използва теорията на правото при конституционноправния анализ.

Уводът обосновава актуалността и значението на разглежданата проблематика. Изложени са аргументи за необходимостта от изследване на учредителната власт. Определени са предметът и обхватът на труда. Отбелязана е общественно-политическата значимост и актуалност на темата. Авторът посочва и целта на настоящото изследване – представяне и анализ на конституционноправната уредба на учредителната власт, за да се отговори на въпроса дали по своята същност тя е ограничена и така да бъде отграничена от ревизионната власт.

Глава първа от дисертационния труд е озаглавена „Зараждане на разграничението между учредителна и учредени власти”. Тя представлява методологичната основа на научното изследване. Авторът поставя теоретичния проблем за учредителната власт в контекста на идеята за Конституция. Всъщност авторът тук до голяма степен е повлиян от идеята за Конституцията като един от новите източници на правото или както в дисертационния труд е посочено – „извори на правото“ (стр. 12). Представя се възникването на теоретичната идея за разграничението между учредителна и учредена власт в

един по-широк смисъл. Проследява се тяхното историческо развитие и то от гледна точка на съществуване и валидност на правната система (легитимиращата функция по отношение на правния ред). Така авторът, възприемайки възгледите на редица автори, допълнително очертава предмета на своя дисертационен труд като приема, че „идеята за учредителната власт има своето място само и единствено в рамките на една демократична теория за Конституцията“ (стр.16).

В тази част от дисертационното изследване са представени възгледите на редица известни философи и теоретици в областта на правото за суверенитета като източник на властта (Ханс Келзен, Жан Боден, Томас Хобс и други). Според докторанта в основата на идеята за учредителната власт стоят правото на съпротива и обществения договор. Подробно са изложени идеите на Еманюел-Жозеф Сайес за защитата на новия политически и правен ред, който трябва да бъде установен, както и за механизма за учредяване на учредителната власт.

Авторът изследва възникването и развитието на теоретичното разграничение между учредителна и учредени власти (американска идея) и разделението между „първична“ и „вторична“ власт (френска идея).

Глава втора е озаглавена „Разграничението между „първична“ и „вторична“ учредителна власт“. Авторът изследва съотношението между учредителна и ревизионна власт с оглед зависимостта им от правния ред и по специално от установените форми и процедури в Конституцията. Поставя се концептуалният въпрос за възникване на задължение за нацията, с което тя обвързва сама себе си. В областта на правото юридическите задължения имат социален характер. В този смисъл самоограничаването противоречи на идеята за договор и дори на идеята за Конституция.

Дисертационният труд съдържа подробно сравнителноправно изследване на формите и моделите за конституционна ревизия. Представена е критика на разграничението между учредителна и ревизионна власт и идеите на позитивноправната доктрина. Авторът излага възгледите на теоретици в правото, като Ханс Келзен, Хърбърт Харт, Карл Шмит, Леон Дюги и други.

Разгледана е Теорията за невъзможността на авторевизията.

В рамките на изложението в глава втора докторантът приема, че „първичната учредителна власт“ има юридически неограничен характер, тъй като Конституцията е в основата на всеки правен ред, който от своя страна не съществува преди тя да бъде създадена“ (стр. 93).

Глава трета е озаглавена „*Ограниченията за ревизия в Конституцията*“. В тази част от работата Александър Цеков прави сравнителноправно изследване на европейски конституционни модели по отношение на ограниченията, съдържащи се в конституционни норми за ревизия на конституцията. Авторът подчертава тенденцията, че все повече конституции предвиждат възможност за цялостна промяна на Конституцията“. На тази основа е направен анализ на конституционното право в България, за което авторът изразява мнение, че е характерно формално разграничаване на материално конституционно право. В тази връзка е представена правната уредба и са подложени на тълкуване норми от Конституцията на Република България (КРБ), уреждащи правомощията на Великото народно събрание (ВНС). На критичен анализ е подложена съдебната практика на Конституционния съд на Република България относно разширителното тълкуване на чл. 158, т. 3 от КРБ. Авторът последователно стига до извода, че компетентността на ВНС да реализира ревизия на Конституцията е ограничена (формално и съдържателно).

Глава четвърта от дисертационния труд „*Възможността за конституционен контрол по отношение на закон за конституционна ревизия*“ разглежда идеята за новата „конституционна нормативност“. Обосновава се конституционния контрол върху учредената ревизионна власт въз основа на разграничението между учредителна и ревизионна власт. Отново се използва сравнителноправен подход, за да са изследва темата. На тълкуване се подлага и съдебната практика на Конституционния съд на РБ, като се поставя и въпроса за възможността да се подлагат на контрол за конституционосъобразност актовете на ревизия от ВНС, изпълняващо функциите и на ОНС. Правилно

авторът стъпва на предметното съдържание на ревизионния акт, а не на формалния признак на конституционния орган.

3. Характеристика на научните приноси в дисертационния труд.

Дисертационният труд притежава безспорни научни приноси в областта на конституционното право, видно и от направената характеристика на съдържанието. Основните научните приноси на автора могат да бъдат представени в две основни групи.

3.1. Приноси в областта на теорията на конституционното право:

- изведени са особености на учредителната власт, което допринася за разкриването на нейната теоретична същност;

- представени, систематизирани и анализирани са редица теоретични виждания за същността на учредителната власт и за нейното отграничаване от ревизионната власт.

- за пръв път в българската правна наука е направен сравнителноправен преглед на конституционноправната уредба на редица европейски конституционни модели с оглед разграничаване на ревизионната от учредителната власт.

3.2. Научно приноси в областта конституционноправната уредба.

Дисертационният труд предлага систематично, историческо, логическо и функционално тълкуване на редица конституционни текстове. Принос представлява и тълкуването на съдебната практика на Конституционния съд на Република България.

Могат да бъдат посочени и редица други научни приноси на дисертационното изследване, включително и по отношение неговата практическа полезност.

4. Предложения и критични бележки.

Към дисертационното изследване могат да бъдат отправени и някои предложения и критични бележки с цел подобряване съдържанието на работата

и нейната подготовка за публикуване. Трябва да се подчертае, че критичните бележки не са свързани с тезите, изводите и концептуалните понятия, изложени от докторанта.

Докторантът познава и представя възгледите на редица автори, но би следвало по-ясно да изразява мнението си. На редица места в дисертационния труд той излага различни теоретични схващания, бе да изразява категорично мнение. Смятам, че тази препоръка би подпомогнала докторанта за обобщаването и преди всичко за популяризирането на научните приноси. Резюме на приносите (получените резултати) не се съдържат нито в заключението на дисертационния труд, нито дори в са обособени като самостоятелна част от съдържанието на автореферата.

На отделни места са допуснати повторения, които при следваща редакция авторът би могъл да избегне.

Предвид актуалността на тематиката и поставянето ѝ в един по-широк контекст на правната теория, за мен, а вярвам и за публичната защита, ще бъде ценно докторантът да изложи становището си за съотношението между общотеоретичния въпрос за идентифициране и граници на правните системи и темата за учредителната власт, така както е представена в дисертационния труд.

5. Заключение

Докторантът Александър Цеков притежава задълбочени теоретични познания в сферата на конституционното право и доказани способности за самостоятелни научни изследвания. Представеният дисертационен труд „Учредителната власт в българските и европейските конституционни модели” има качествата на значимо научно изследване.

Представените и аргументирани тези на докторанта показват, че дисертационния труд е резултат на сериозна работа и личен принос в областта на конституционноправната наука. Научното изследване съдържа сериозни и задълбочени теоретични обобщения и научни приноси. Те отговарят на изискванията на *чл. 6 от ЗРАСРБ* и на *чл. 27 от ППЗРАСРБ*.

Предвид положителната оценка за представения дисертационен труд и отчитайки подготовката и качествата на кандидата с убеденост формулирам своята **положителна оценка** и **препоръка** към научното жури да гласува за придобиване от Александър Любомиров Цеков на образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование 3. Стопански, социални и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Конституционно право).

08.01.2015 г.

.....

Доц. д-р Бойка Чернева